

LUNDS
UNIVERSITET

Högskolan och framtiden - En trendspaning

TIM EKBERG

Upplägg

- En orolig tid och en skakig ekonomi
- Ny regering
- Budgetpropositionen för 2023
- Aktuella utredningar och trendspaning

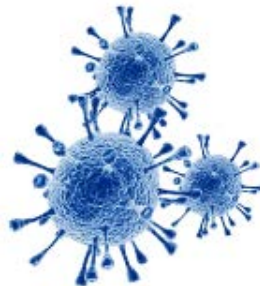

Vår omvärld: Stor osäkerhet och högt förändringstryck

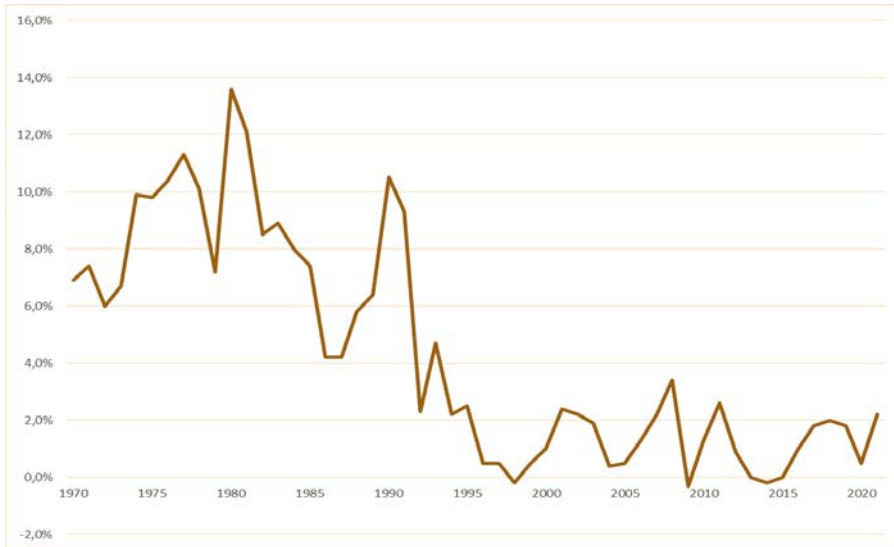

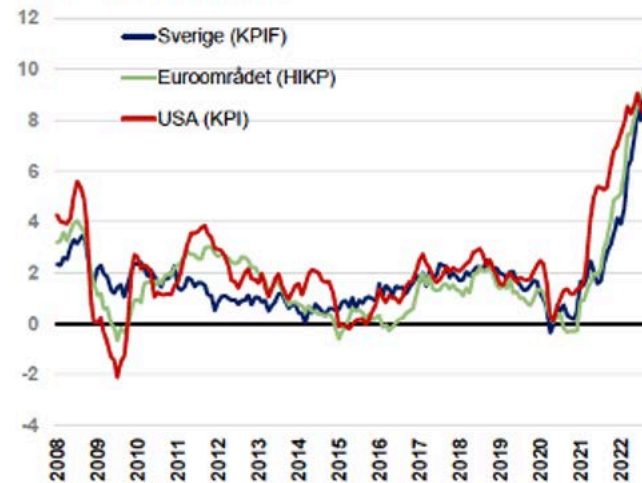
- Kriget i Ukraina och ett nytt geopolitiskt läge
- Postcorona
- Miljö, klimat och omställning till ett hållbart samhälle
- Protektionism och hotad demokrati
- Inflation och ekonomisk lågkonjunktur

Stark inflation och vikande BNP

Inflation i Sverige och i omvärlden
Årlig procentuell förändring

Obalanser i
utbud och efterfrågan
under pandemin

Stark efterfrågan

Rysslands
invasion av
Ukraina

Problem på
europeiska
energimarknaden

- Vi har haft en stabil och låg inflation under lång tid
- Flera faktorer driver nu på inflationen

Utvecklingen påverkar lärosätena

Löner, hyror och elkostnader, men allt blir dyrare

Avtal för löneutvecklingen

- Ett s.k. märke som förhandlas fram av arbetsmarknadens parter inom industrin
- Märket är lönenormerande även i den statliga avtalsrörelsen
- Innevarande avtalsperiod omfattar tre år och löper ut 31 mars 2023

Hyror och el

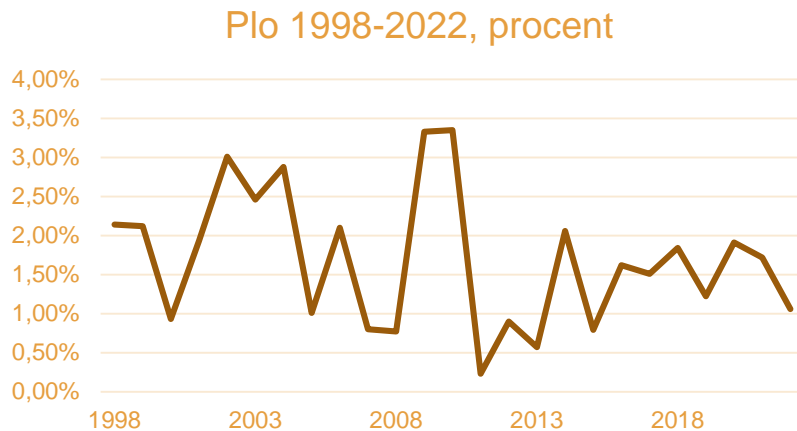
- Hyrorna räknas upp med KPI*. Landar på 9 – 10 %
- Ökade elkostnader och mer spotpriser

*KPI = konsumentprisindex, genomsnittlig prisutveckling

Pris- och löneomräkning - Plo (högskoleindex)

Vi blir kompenserade, men i efterhand

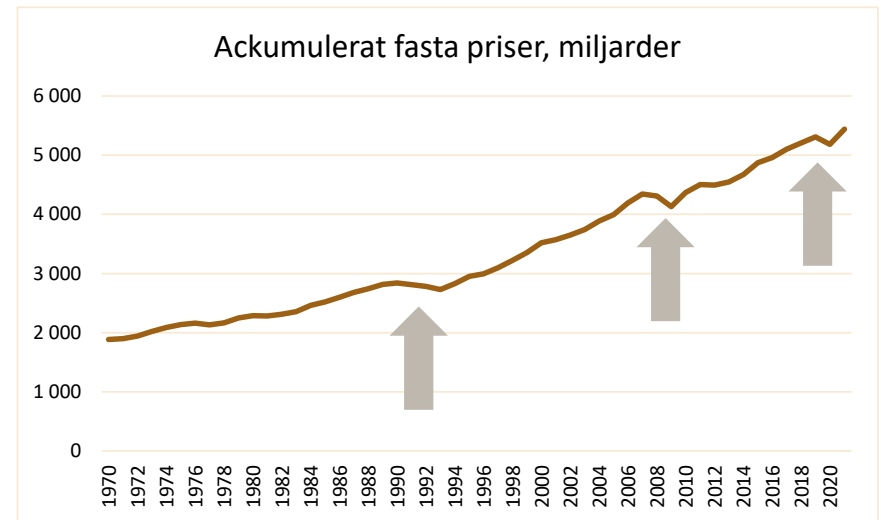
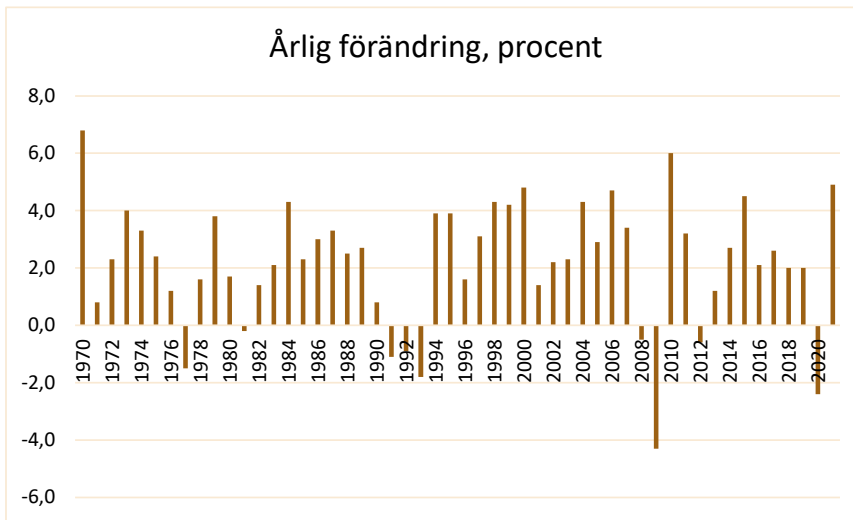
Plo för 2023 är 1,36 %

Plo-modellen består av följande delar:

- Löneomräkningen
- Produktivitetsavdrag som korrigerar löneomräkningen
- Lokaler (70 % av KPI)
- Förvaltningskostnader (KPI)

BNP-tillväxt 1970-2021

Konjunkturer kommer och går men tillväxten består

Ny regering

En ny regering och en ny inriktning

Statsminister Ulf Kristersson med 23 statsråd

- 13 ministrar från M, 6 från KD och 5 från L
- Ett inre kabinett skapas inom Statsrådsberedningen

Tidöavtalet

Överenskommelse för Sverige

- Sex definierade samarbetsprojekt, ett övrigt område (bl.a. public service och kultur) samt avtal för budgetsamarbete
  - Avtalsprogrammen: hälso- och sjukvård, klimat och energi, kriminalpolitik, migration och integration, skola samt tillväxt och hushållsekonomi
- Många och komplexa utredningar
- Få frågor kopplade till högskolesektorn, men några finns:
  - Ny energiforskningsproposition
  - En nationell kartläggning av behov av vårdpersonal
  - En ändrad socionomutbildning
  - Höjda antagningskrav för ämneslärarutbildningen och fokus på ämneskompetens
  - Beivrande av missbruk av uppehållstillstånd för studier
  - Stärka lärosätenas omställningsuppdrag

Chef för utbildningsdepartementet

- Utbildningsminister Mats Persson
  - Riksdagsledamot, disputerade i ekonomisk historia 2015 vid Lunds universitet
- Statssekreterare Maria Nilsson
  - Utbildningsutskottet och partisekreterare för L

- Skolminister Lotta Edholm

Nya politiska förutsättningar i Sverige

- En förflyttning genom triangulering
  - Flertalet partier har rört sig i vissa frågor
- Vad innebär att Sverigedemokraterna blir en del av regeringsmakten?
  - På kort sikt relativt lite för vår sektor, men...
- Inget europeiskt land har varit opåverkat efter regeringssamarbeten med nationalistiska partier

Demokrati och frihet under press

- 2,5 miljarder människor lever i länder där demokratiska rättigheter har minskat de senaste 10 åren (The Varieties of Democracy)
- Nedmonteringen sker ofta av högerpopulistiska krafter
  - Ett återkommande mönster: Först media därefter rättsväsendet, kulturen, akademien och individens rättigheter
  - Viss forskning och utbildning stämplas som aktivistisk och politisk eller inte i samklang med landets värdegrund

Danska Folketinget: "förväntar sig att universitetsledningen ser till att löpande försäkra sig om att självregleringen av den vetenskapliga praxisen fungerar. Det vill säga att de är eniga om att politik inte ska förklaras som vetenskap." (initiativ från Dansk Folkeparti)

Budgetpropositionen för 2023

Utgångspunkter för BP-23

- En återhållen och stram budget
  - Hög inflation i Sverige och i omvärlden
  - Sjunkande tillväxt
  - Sverige bedöms vara i lågkonjunktur 2023
  - Arbetslösheten väntas stiga 2023
- Reformutrymme på drygt 40 miljarder kronor
- De största satsningarna (i kronor)
  - Sänkt skatt på bensin och diesel (6,7 miljarder)
  - Ökade bidrag till kommuner och regioner (6 miljarder)
  - Behålla nivån för arbetslöshetsförsäkringen (5,8 miljarder)
  - Ett starkare försvar (4,3 miljarder)

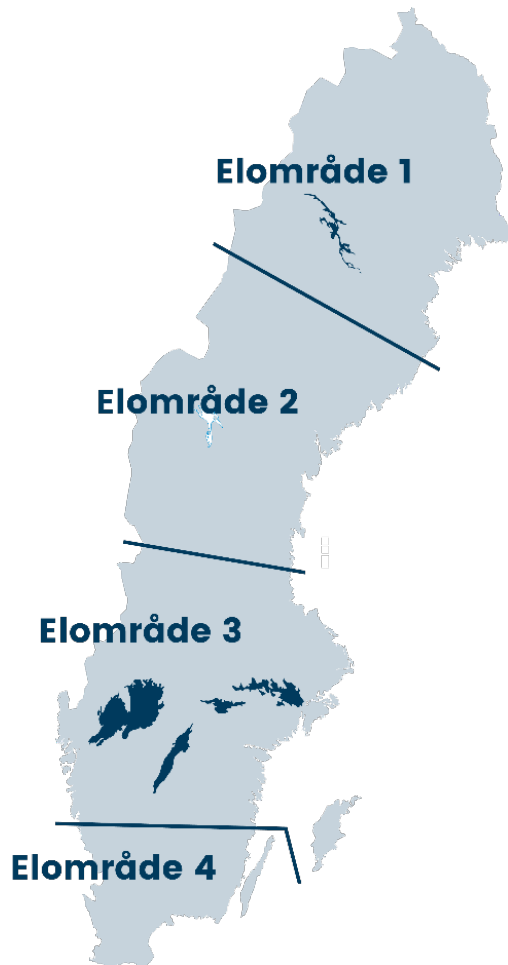

Elisabeth Svantesson

Högekostnadsskydd för alla elkunder

- Högekostnadsskydd

- En satsning som ligger utanför BP:n
- Återbetalning av s.k. flaskhalsintäkter
- Fördelar 55 miljarder till alla elanvändare i elområde 3 och 4
- Modell: I elområde 3 blir stödet 50 öre/förbrukad kWh och i elområde 4 blir stödet 79 öre/förbrukad kWh
- Även universitet och högskolor kommer få del av stödet
- Energimarknadsinspektionen ska godkänna

Satsningar och förändringar i vår sektor

- Nya pengar till ESS 2023-2025 (356, 569, 528 mnkr)
- Coronasatsningar på utbildning fasas ut (enligt plan)
- Särskilda medel till sjukhusfysikerutbildningen (6 mnkr)
- Förstärkningar kopplade till sjöbefälsutbildningen och polisutbildningen
- Utgiftsområde 15: Ändring av räntan för studielån
  - Kostnaderna för de studielån som inte betalas tillbaka belastar räntan

Politiska signaler

- Satsning på excellens:
  - ”Tanken att ökad forskningsvolym automatiskt leder till mer och bättre forskning behöver överges. I stället behöver satsningar inriktas på framstående miljöer och forskningsområden.”
- Angeläget att lärosätena i än högre grad satsar på bristyrkesutbildningar
- Satsning på omställningsstudiestödsutbildningar är fortsatt i fokus
- Lärarutbildningarna får mycket utrymme, men ingen nysatsning
- Profilmråden: Ny modell tidigast 2025, VR:s modell bereds hos regeringen

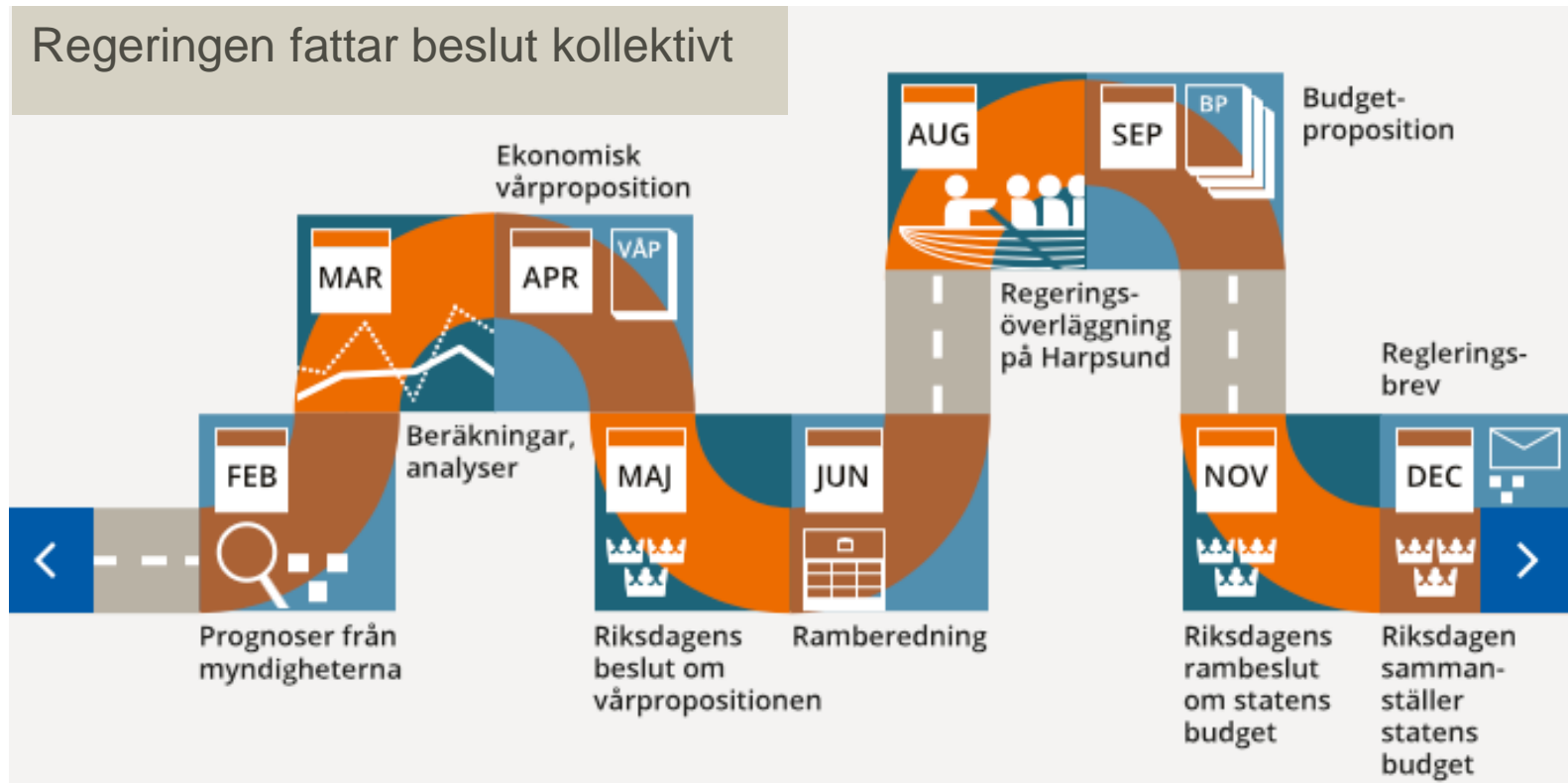

Aktuella utredningar och trendspaning

Regeringens årliga budgetprocess

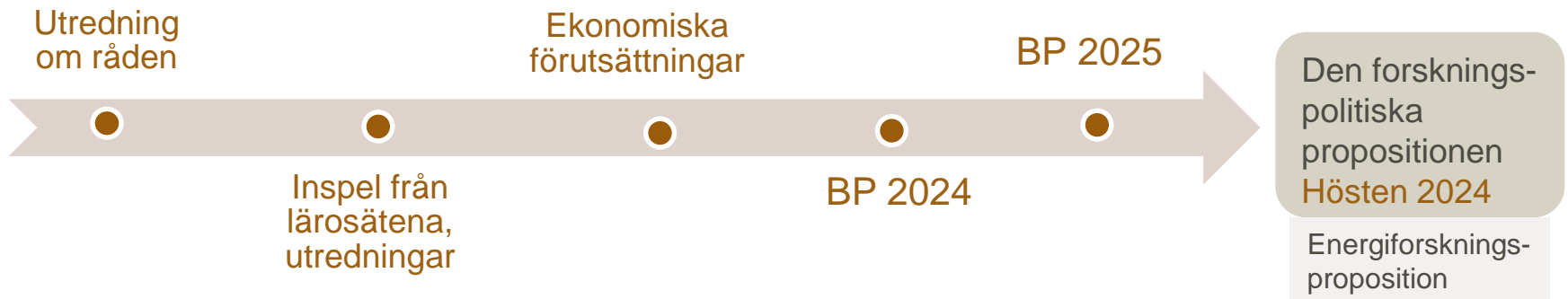
- Beredning i utskotten och beslut i riksdagen
- Regleringsbrevet
- Budgetunderlaget till regeringen
- Vårpropositionen och vårändringsbudgeten

Utredningar på gång

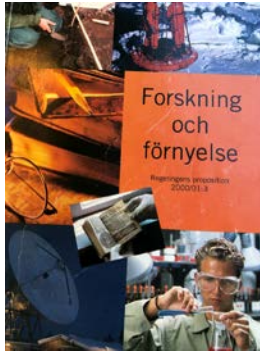

- (Tidigare utredningar: Internationaliseringsutredningen; STRUT; Forskningsinfrastrukturutredningen)
- Genomlysning av utbildningsutbudet för livslångt lärande och omställning
- Fler platser för verksamhetsförlagd utbildning i sjuksköterskeutbildningen (dir 2022:101)
- Framtidens yrkeshögskola (dir. 2021:88) YH nivå i utbildningssystemet
- De statliga forskningsråden (dir. 2022:85)

Forskningspropositionerna

September 2000
1,3 miljarder

Mars 2005
2,3 miljarder

Oktober 2008
5 miljarder

Oktober 2012
4 miljarder

November 2016
2,8 miljarder

Dec 2020
3,7 miljarder

11 forskningspolitiska propositioner

- Ökade medel
- Ökat fokus på nytta, innovation och samverkan
- Ökad styrning
- Mer medel till råden: 2016 – 54 %, 2020 – 75 %

Ny fördelningsmekanism genom profilområden

- Lärosätena söker
- Extern granskning
- Ersätter "snurrar"

LUNDS
UNIVERSITET

Trendspaning

- Fortsatt fokus på livslångt lärande och omställning
- Ökat fokus på kvalitet inom utbildningen
  - Lärarutbildningen kan komma att byggas ut utifrån ämneskompetens
- Ökat fokus på utbildningar som arbetsmarknaden önskar
  - Lärar-, vård- och ingenjörsutbildningar
- Ökat fokus på excellens inom forskningen
  - Vissa stora samhällsutmaningar, energi/kärnkraft, försvar och kriminologi
- Doktoranderna åter i fokus
  - Den teknikintensiva industrins behov och utländska doktorander
- Ökat fokus på akademisk frihet och autonomi

LUNDS
UNIVERSITET